

3 De hemelvaart van keizer Eikel

Auteur: Seneca, vertaling Vincent Hunink

Uitgever: Van Oorschot, 2023

Uitvoering: paperback, 64 pag.

Prijs: € 15,00

Seneca is in ons collectieve geheugen vooral een stoïsche filosoof, die zijn ideeën over hoe te leven heeft overgeleverd in tal van traktaaten en brieven. Veel daarvan zijn naar het Nederlands vertaald. Recentelijk verschenen in de vertaling van Vincent Hunink bijvoorbeeld *Levenskunst. Filosofische essays over leven en dood* (2019), *Troost en volharding* (2021) en *De kunst van het geven* (2022). In het onderwijs is Seneca een vast onderdeel van het curriculum Latijn, waarbij zijn stoïsche ideeën een uitgangspunt kunnen vormen voor reflectie op het heden. Veel minder bekend zijn Seneca's veelzijdige literaire talenten, die ook in andere typen teksten duidelijk naar voren komen. Zo zijn er tragedies, die onder andere gekenmerkt worden door de expliciete, meeslepende visualisaties van gruwelijke details. Denk hierbij onder andere aan *Oedipus*, waarin de bode 22 versregels lang krachtig verhaalt hoe het hoofdpersonage de ogen uitkrabt (v. 957-979). Een ander goed voorbeeld van een tekst waarin Seneca's veelzijdigheid naar voren komt, is zijn korte satirische geschrift *Apocolocyntosis*, over de vergoddelijking van keizer Claudius.

Vincent Hunink vertaalde het werk als *De hemelvaart van keizer Eikel*. Daarmee wijkt hij

heel bewust af van de traditionele Nederlandse titel 'verpompoening'. In zijn Nawoord maakt Hunink duidelijk welke bezwaren kleven aan die traditionele vertaalde titel, die de inhoud niet goed dekt. De associatieve, hedendaagse titel van Hunink is de prominentste manier waarmee de vertaler de tekst vooral tracht te presenteren als een middel voor leesplezier, zoals hij ook de antieke leescontext typeert: 'Satire is *for fun*' (p. 41). Hoewel er allerlei wetenschappelijke analyses over de tekst bestaan, voorziet deze uitgave niet in een uitgebreid notenapparaat om de brontekst begrijpelijk te laten zijn voor de hedendaagse lezer. In plaats daarvan zet de vertaler de vertaling zelf in: zo worden de voor ons weinig zeggende namen Augurinus en Baba in de vertaling vervangen door Hupsi en Flupsi (p. 8). Hierbij is het zonder verdere uitleg direct duidelijk dat het twee 'onbenullige fantasiefiguren' betreft, zoals Hunink in de namenlijst nog kort toelicht (p. 54). Op dezelfde manier is de obscure godheid Vica Pota, die voor de moderne lezer alleen maar vragen opwerpt, in de vertaling geworden tot Bokkie Wokkie (p. 18). Het zijn originele ingrepen die het gemakkelijker maken om je te laten meevoelen door het verhaal, zonder voortdurend extra informatie nodig te hebben.

De *Apocolocyntosis* is een tekst met allerlei verschillende stijlgeregisters, zoals past binnen de menippeïsche satire: epische verzen, spreektaalelementen en staccato rechtbankverslaglegging wisselen elkaar af. De vertaling weet dit mooi weer te geven binnen een dynamisch geheel. Intertekstuele referenties – het werk staat bol van citaten uit andere klassieke bronnen – worden consequent tussen haakjes geduid. Huninks nawoord biedt vervolgens precies voldoende voor een introductie op deze tekst. Je blijft na het lezen wel wat op je honger zitten, maar daarvoor verwijst de vertaler naar de beste ingangen in de literatuur. Bovendien biedt de namenlijst de nodige basiskennis. Op deze manier is een uitgave ontstaan die inderdaad instaat voor leesplezier.

John Tholen

Hermeneus 5,4 (2023), 81